

**OPIS ZAJĘĆ NA STUDIACH DOKTORANCKICH
INSTYTUT SŁAWISTYKI PAN**

ROK AKADEMICKI 2016/17

ZAJECIA OBLIGATORYJNE

dr hab. Katarzyna Wrzeńska

Historyczne korzenie współczesnych zjawisk: kontynuacja czy zamieranie
SEMINARIUM DOKTORANCKIE

Semestr I

1. Zainteresowanie Innym czy poniżenie człowieka: od „ludzkiego zoo” do turystyki etnicznej
2. „Żydówki socjalistki” i „stare panny” czyli o pierwszych polskich feministkach
3. Mít słowiański w ujęciu polskich twórców doby zaborów
4. Język dyskusji politycznej na przełomie XIX i XX wieku

Celem zajęć jest poszerzenie wiedzy dotyczącej historycznych źródeł wybranych zjawisk współczesnych takich jak rasizm, feminizm, słowiańskość jako wspólnota oraz nowomowa. Wszystkie one sięgają korzeniami przeszłości i wartościowym uzupełnieniem ogólnej humanistycznej wiedzy wydaje się zarówno zgłębienie wymienionych zagadnień jak i rozpatrzenie ich współczesnej żywotności.

Literatura:

1. Pomian K. *Zbieracze i osobliwości. Paryż – Wenecja XVI-XVIII wiek*, Warszawa 1996
Wieczorkiewicz A., *Monstrarium*, Gdańsk 2009
2. *Ciało, strój biżuteria w kontekście przemian kulturowych, społecznych i politycznych XIX wieku*. Materiały konferencji zorganizowanej przez Zakład Historii Sztuki Wydziału artystycznego UMCS w dniach 20-21 października 2014, pod red. E. Letkiewicz, Lublin 2015
Kobieta i... - wybrany tom z serii prac pod red. A. Żarnowskiej i A. Szwarca
3. Bobrownicka M., *Narkotyk mitu. Szkice o świadomości narodowej i kulturowej Słowian zachodnich i południowych*, Kraków 1995
Szabo L. Cs., *Trzy siostry. Europa Środkowa w chrześcijańskim średniowieczu*, „Więź” 1989, nr 11/12
4. Kamińska-Szmaj I., *Judzi, zozydza, ze czci odziera: język propagandy politycznej w prasie 1919-1923*, Wrocław 1994
Głowiński M., *Nowomowa po polsku*, Warszawa 1990 (lub inna wybrana książka autora poświęcona temu zjawisku)

Forma zaliczenia: obecność na zajęciach, udział w dyskusjach, zreferowanie wybranej lektury, przedstawienie własnych sądów na temat omawianych zagadnień

Punkty ECTS – 1,25

***

dr hab. Lucyna Agnieszka Jankowiak, prof. IS PAN
Prasłowiańskie dziedzictwo leksykalne w językach słowiańskich
SEMIANRIUM DOKTORANCKIE

Semestr I

Temat będzie realizowany podczas czterech spotkań. Dwa pierwsze (teoretyczne) będą dotyczyły granic między leksyką rodzimą i zapożyczoną. Trzecie i czwarte spotkanie („materiałowe”) zostanie poświęcone już tylko prasłowiańskiemu dziedzictwu leksykalnemu. Omówimy zachowany materiał leksykalny w językach słowiańskich m.in. pod względem statystycznym, stylistycznym i znaczeniowym.

Dziedzictwo prasłowiańskie

Literatura podstawowa:

- Jankowiak L.A., *Prasłowiańskie dziedzictwo leksykalne we współczesnej polszczyźnie ogólnej (na podstawie Słownika prasłowiańskiego t. 1–7)*, Warszawa 1997 (fragmenty, zwłaszcza zakończenie).
- Lehr-Spławiński T., *Dziedzictwo prasłowiańskie w dzisiejszym słownictwie polskim*, w: *Kalendarz Ilustrowany "Kuryjera Codziennego"*, Kraków 1934, s.88-89.
- Lehr-Spławiński T., *Dziedzictwo prasłowiańskie w słownictwie i w systemie gramatycznym języków słowiańskich*, w: T.Lehr-Spławiński, W.Kuraszkiewicz, F.Sławski, *Przegląd i charakterystyka języków słowiańskich*, Warszawa 1954, s.24-27.
- Lehr-Spławiński T., *Dziedzictwo prasłowiańskie w słownictwie współczesnych języków słowiańskich*, w: *Księga Referatów. II Międzynarodowy Zjazd Sławistów*, Warszawa 1934, s.70-72.
- Nakoneczny D., *Polska i zarazem ogólnosłowiańska leksyka pochodzenia prasłowiańskiego (uwagi o ekstensji i semantyce)*, „Slavia Occidentalis” 2001, 58, 53-78
- Orłoś T. Z., *Element prasłowiański w dzisiejszym słownictwie czeskim*, "Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej" 3, 1958, s.267-283.
- Pizłówna B., *Element prasłowiański w słownictwie współczesnego języka serbsko-chorwackiego*, "Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej", 12, 1971, s.285-300.
- Radewa S., *Element prasłowiański w dzisiejszym słownictwie bułgarskim*, "Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej" 1963, s.171-199.
- Rzepka W.R., Walczak B., *Stratyfikacja prasłowiańskiego dziedzictwa leksykalnego w polszczyźnie (Uwagi po lekturze Słownika prasłowiańskiego)*, "Z polskich studiów slawistycznych", seria 8, Warszawa 1992, s.217-223.
- Sławski S., *O Słowniku prasłowiańskim*, "Język Polski" 1973, s.181-184.
- Słownik prasłowiański*, pod red. F.Sławskiego, t.1-7, Wrocław 1974-1995.

Literatura uzupełniająca:

- Boryś W., *Archaizmy w leksyce kaszubskiej*, w: W.Boryś, H.Popowska-Taborska, *Leksyka kaszubska na tle słowiańskim*, Warszawa 1996, s.67-108.
- Boryś W., *Dziedzictwo prasłowiańskie w leksyce kaszubskiej*, w: tegoż, *Etymologie słowiańskie i polskie. Wybór studiów z okazji 45-lecia pracy naukowej*, pod red. W. Sędzika, Warszawa 2007, s. 725-733.

- Jankowiak L.A., *Dziedzictwo prasłowiańskie w polskiej leksyce specjalnej (na materiale Słownika języka polskiego pod red. M. Szymczaka)*, w: *Silva rerum. Księga poświęcona Profesorowi Markowi Kornaszewskiemu w 70. rocznicę urodzin*, Poznań 1999, s. 227–242.
- Jankowiak L.A., *Prasłowiańska rodzina wyrazowa od rdzenia *běl- i jej dalsze dzieje w języku polskim*, w: *Synchroniczne i diachroniczne aspekty badań polszczyzny, t. IV. Materiały VI Kolokwium Językoznawczego Gniezno, 26-28 września 1996 r.*, pod red. M. Białoskórskiej, Szczecin 1998, s. 29–44.
- Jankowiak L.A., *Prasłowiańskie dziedzictwo leksykalne we współczesnej poezji polskiej (w świetle Słownika prasłowiańskiego t.1-7)*, w: *Viro Doctissimo Optime Merito. Prace ofiarowane Profesorowi Zenonowi Sobierajskiemu w 80. rocznicę urodzin*, Poznań 1999, s. 185–203.
- Lehr-Splawiński T., Sławski F., *Z pracowni Słownika prasłowiańskiego*, "Rocznik Sławistyczny", 1959, t.20, cz.1, s.3-15.
- Rzepka W.R., *O archaizmach leksykalnych pochodzenia prasłowiańskiego w gwarach polskich (Kilka uwag po lekturze Słownika prasłowiańskiego)*, „Studia historycznojęzykowe”, t. 25, 1998, s. 153-161.

Zapożyczenia

Literatura podstawowa:

- Borejszo M., *O dwukrotnych zapożyczeniach tych samych wyrazów włoskich do polszczyzny*, „Studia Polonistyczne” 10, 1982, s. 17–23.
- Borejszo M., *Udział zapożyczeń włoskich w procesach słowotwórczych języka polskiego*, „Studia Polonistyczne” 14/15, 1986/1987, s. 43–53.
- Cienkowski W., *Ogólne założenia metodologiczne badania zapożyczeń leksykalnych*, „Poradnik Językowy” 1964, z. 10, s. 417–429.
- Markowski A., 2012, *Wykłady z leksykologii*, Warszawa 2012, s. 124-138.
- Walczak B., *Granica między jednostkami leksykalnymi rodzimymi i obcego pochodzenia*, w: *Opisać słowa. Materiały ogólnopolskiej sesji naukowej w rocznicę śmierci Profesor Danuty Buttler „Teoretyczne i metodologiczne zagadnienia leksykologii”*, pod red. A. Markowskiego, Warszawa 1992, s. 222–232.
- Walczak B., *Produktywność galicyzmów jako podstaw słowotwórczych – współczynnik rozwoju leksykalnego języka polskiego i rosyjskiego*, w: *Procesy rozwojowe w językach słowiańskich*, pod red. J. Zieniukowej, Warszawa 1992, s. 189–197.
- Walczak B., *Zapożyczenia leksykalne: teoria i metodologia badań*, w: *Polszczyzna północno-wschodnia 2*, pod red. B. Nowowiejskiego, Białystok 1999, s. 69–107.

Literatura uzupełniająca:

- Damborski J., *Wyrazy obce w języku polskim (Próba klasyfikacji). Przyswajanie wyrazów*, „Poradnik Językowy” 1974, z. 7, s. 341–355.
- Obara J., *O trudnościach związanych z ekscerpcją kalk leksykalnych*, „Rozprawy Komisji Językowej Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego” 1978, 11, s. 233–258.
- Rybicka H., *Losy wyrazów obcych w języku polskim*, Warszawa 1976.
- Starzec A., *Hybrydy w polskiej terminologii motoryzacyjnej*, w: *Formacje hybrydalne w językach słowiańskich*, pod red. S. Warchoła, Lublin 1986, s. 251–258.
- Walczak B., *Między snobizmem i modą a potrzebami języka czyli o wyrazach obcego pochodzenia w polszczyźnie*, Poznań 1987.
- Walczak B., *Zapożyczenia leksykalne (formalnosemantyczne) czy kalki? O pewnym typie zapożyczeń w kontaktach języków blisko spokrewnionych*, w: *Słowotwórstwo, semantyka i składnia języków słowiańskich*, t. 1, pod red. M. Blicharskiego i H. Fontańskiego, Katowice 1999, s. 124–133.
- Witaszek-Samborska M., *Wyrazy obcego pochodzenia we współczesnej polszczyźnie na podstawie słowników frekwencyjnych*, Poznań 1992.
- Witaszek-Samborska M., *Zapożyczenia z różnych języków we współczesnej polszczyźnie (na podstawie słowników frekwencyjnych)*, Poznań 1993.

Forma zaliczenia: obecność na zajęciach

Punkty ECTS – 1, 25

***

dr hab. Katarzyna Kotyńska

Praca ze słowem czy z (kon)tekstem? Wybrane zagadnienia przekładu literackiego
SEMINARIUM DOKTORANCKIE

Semestr I

Zajęcia poświęcone będą wybranym zagadnieniom przekładu literackiego. Podstawowym materiałem praktycznym będą przekłady z języków wschodniosłowiańskich na język polski, analizowane w szerokim kontekście kulturowym pozornej bliskości języków i tradycji. Wspólnie przyjrzymy się problemom, jakie teksty dawne i współczesne stawiają przed tłumaczem. Proponuję też, przede wszystkim na materiale przekładów polskich i ukraińskich, rozmowę o roli (misji?) tłumacza w rozwoju rodzimego języka i literatury, znaczeniu tłumaczeń literackich dla kultury docelowej – ale także dla kultury ich pochodzenia. Zastanowimy się także nad problemem nieprzekładalności w ujęciu teoretycznym i praktycznym oraz nad innymi aspektami przydatności teorii przekładu w praktyce tłumacza literatury.

Teksty przekładów będą udostępniane stopniowo. W zależności od zainteresowań uczestników możliwe są modyfikacje omawianych przykładów i zagadnień.

Literatura:

Barańczak S., *Amerykanizacja Wisławy, albo: O tym, jak wraz z pewną młodą Kalifornijką tłumaczyłem „Głos w sprawie pornografii”* w: idem, *Ocalone w tłumaczeniu*, Poznań 1992, s. 135-147

Barańczak S., łamigłówek translatorska „Philip Larkin, *Mr Bleaney*”, ibidem, s. 325-328

Czech J., *Kibirow i inni*, „Literatura na świecie” 1995 nr 3, s. 325-333

Gondowicz J., *Spowiedź tautologa*, „Tygodnik Powszechny” 17.12.2012, online: <https://www.tygodnikpowszechny.pl/spowiedz-tautologa-18081>

Jarniewicz J., *Tłumacz jako twórca kanonu*, w: idem, *Gościnność słowa. Szkice o przekładzie literackim*, Kraków 2012, s. 23-33

Sommer Ł., *Powrót Väinämöinena?*, „Literatura na świecie” 2000 nr 4-5, s. 343-372; obowiązkowo cz. 5, od s. 364 / lub: [w:] Piotr Sommer (red.), *O nich tutaj (książka o języku i przekładzie)*

Tabakowska E., *Językoznawstwo kognitywne a poetyka przekładu*, „Teksty drugie” 1990 nr 3, dostępne online w bazie: <http://bazhum.muzhp.pl/>

Winiarski J., *Ten stary szelma, Larkin (Rozmowa z Jackiem Dehnelem i Jerzym Jarniewiczem)*, <http://www.literaturajestsexy.pl/ten-stary-szelma-larkin-rozmowa-z-jackiem-dehnelem-i-gerzym-jarniewiczem/>

Wojtasiewicz O., *Wstęp do teorii tłumaczenia*, Warszawa 1996, rozdział II: *Nieprzekładalność (część pierwsza)*, s. 23-51

Forma zaliczenia: aktywność podczas zajęć, krótka praca pisemna (formuła do indywidualnego ustalenia)

Punkty ECTS – 1,25

***

dr hab. Lilla Moroz-Grzelak, prof. IS PAN

Uprawianie nauki. Część III.

WARSZTAT

Semestr I i II

Całoroczny cykl zajęć w swoim założeniu ma umożliwić doktorantom swobodne poruszanie się w świecie nauki i doskonalenie ich warsztatu naukowego. Zróżnicowane tematy poszczególnych spotkań, które winny aktywizować słuchaczy, będą się koncentrować wokół problematyki związanej ze Słowiańszczyzną w kontekście historycznych, ideologicznych i polityczno-społecznych uwarunkowań komunikacji naukowej w obszarze humanistyki. Zajęcia staną się pretekstem nie tylko do prowadzenia ożywionej dyskusji nad nurtującymi słuchaczy problemami związanymi z przygotowaniem rozprawy doktorskiej, ale też wskażą na złożoność tekstu naukowego i jego interakcji z innymi gatunkami i dyskursami. Pozwolą doktorantom na wytyczenie kierunku ich własnych dociekań naukowych wpisujących się w nurt badań slawistycznych. Interdyscyplinarne warsztaty wskazując kierunki badań w kontekście współczesnych trendów w nauce umożliwią poszukiwanie odpowiedzi na szereg pytań związanych z funkcjonowaniem w świecie dziedzin, języków i metajęzyków nauki.

Cykl rozpoczną jednorazowe zajęcia wstępne (tylko dla doktorantów I. i II. roku) dotyczące kwestii związanych z regulacjami prawnymi oraz normami etycznymi w badaniach naukowych.

Literatura zalecana:

- Eco U., *Jak napisać pracę dyplomową. Poradnik dla humanistów*, Warszawa 2007 (wydania kolejne).
- Gambarelli G., Łucki Z., *Praca dyplomowa i doktorska*, Warszawa 2015.
- Mendela T., *Metodyka pisania prac doktorskich*, I wyd. 1994, kolejne Poznań 2010.
- Pieter J., *Z zagadnień pracy naukowej*, Wrocław [i in.] 1974.
- Pieter J., *Zarys metodologii pracy naukowej*, Warszawa 1975.
- Wójcik K., *Piszę akademicką pracę promocyjną, licencjacką, magisterską, doktorską*, Warszawa 2005, wyd.VII Warszawa 2011.
- Tekst naukowy i jego przekład*, red. A. Duszak, A. Jopek-Bosiacka Anna, G. Kowalski, Kraków: Universitas, 2015.
- Teoria. Literatura. Życie. Praktykowanie teorii w humanistyce współczesnej*, red. A. Legeżyńska, R. Nycz, Warszawa 2012.

Forma zaliczenia: praca pisemna

Punkty ECTS – 1,5

***

dr hab. Joanna Nowak, prof. IS PAN

Orient – Słowiańszczyzna – Zachód
Pojęcia i ich funkcje w polskiej literaturze podróżniczej
SEMINARIUM DOKTORANCKIE

Semestr II

W ramach seminarium zostaną poruszone zagadnienia związane z wyobrażeniem trzech istotnych pojęć, które stanowią zarazem trzy obszary kulturowe, z jednej strony całkowicie wyodrębnione, o specyficznych właściwościach i konkretnych granicach, z drugiej jednak wzajemnie przenikające się i „potrzebne sobie”. Ta współzależność przejawia się najwyraźniej przy opisywaniu cech typowych dla tych pojęć, ale i funkcji jakie spełniały względem siebie. Najczęściej wyobrażenie każdego z wymienionych obszarów było konstruowane w opozycji do dwóch pozostałych. Opis analizowanych pojęć w oparciu o dziewiętnastowieczne narracje podróżnicze pozwoli dodatkowo dostrzec jak bezpośrednie obserwacje zmieniały wizerunki narodów, które były konstruowane w kontekście szerszego, ponadnarodowego kręgu kulturowego czy cywilizacji np. wyobrażenie Francji czy Anglii jako „rdzenia” zachodniej cywilizacji, czy np. Turcji, która reprezentowała orientalny Wschód i wschodnią, muzułmańską cywilizację. Mamy więc wyraźne odniesienia do cech kręgów cywilizacyjnych „Wschód”, „Zachód”, „Europa”, „Azja”, a dodatkowo przy ocenach Turcji silnie zaznaczony kontekst religijny. Między Wschodem a Zachodem miejsce pośrednie zajęła Słowiańszczyzna, która w dziewiętnastowiecznych wyobrażeniach stała się obszarem silnych oddziaływań politycznych i kulturowych płynących z obu stron.

Innymi słowy, zasadniczym pytaniem, które będzie przewijać się przez cykl zajęć seminaryjnych będzie kwestia czy i na ile relacje z podróży zmieniały wizerunek „Innego”? Czy nawiązane relacje wpływały na trwałą zmianę kulturowo utrwalonych obrazów obcych miejsc i zamieszkujących je ludzi w świadomości ówczesnych Polaków? Warto będzie ustalić czy w relacjach zwyczajną zmysł rzetelnej obserwacji wolny od nadmiernych uprzedzeń i uproszczeń czy zakodowany w świadomości podróżnika stereotyp w myśleniu.

Tematy spotkań:

1. Podróżnicy i ich przekazy – charakterystyka literatury podróżniczej oraz autorów tych relacji. Opis analizowanej grupy ze względu na płeć, stan społeczny, zawód, wreszcie cel podróży
2. Muzułmański Wschód na podstawie wizerunku dziewiętnastowiecznej Turcji
3. Sprzeczności w obrazie Zachodu – od wyidealizowanych portretów przodowników w rozwoju kultury i cywilizacji po krytyczne wizje zmiernych i upadku
4. Słowiańszczyzna jako obszar spotkania/zderzenia Wschodu i Zachodu

Literatura dla zainteresowanych:

- Bobrownicka Z., *Narkotyk mitu. Szkice o świadomości narodowej i kulturowej Słowian Zachodnich i Południowych*, Universitas, Kraków 1995
- Boksański Z., *Stereotypy a kultura*, Leopoldinum, Wrocław 1997
- Burkot S., *Polskie podróżopisarstwo romantyczne*, PWN, Warszawa 1988
- Janion M., *Niesamowita Słowiańszczyzna. Fantazmaty literatury*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2007
- Jedlicki J., *Stereotyp Zachodu w Polsce porozbiorowej*, [w:] *Mity i stereotypy w dziejach Polski*, pod red. J. Tazbira, Wydawnictwo Interpress, Warszawa 1991

- Kolbuszewski J., *Osobliwości życia i prozy doktora Tripplina*, [w:] „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, Sectio FF, red. Alina Aleksandrowicz, vol. XX/XXI, Lublin
- Kordos P., *Radziwiłł i Sękowski na wodach Archipelagu*, [w:] *Filhellenizm w Polsce. Wybrane tematy*, praca zbiorowa pod red. M. Borowskiej, M. Kalinowskiej i K. Tomczak, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2012
- Krasuski J., *Obraz Zachodu w twórczości romantyków polskich*, Dom Wydawniczy Harasimowicz, Poznań 2004
- Moroz-Grzelak L., *Bracia Słowianie. Wizje wspólnoty a rzeczywistość*, SOW, Warszawa 2013
- Narody i stereotypy* pod red. T. Walas, Międzynarodowe Centrum Kultury, Kraków 1995
- Niewiara A., *Wyobrażenia o narodach w pamiętnikach i dziennikach XVI–XIX wieku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2000
- Nowicki J., *Polacy i Francuzi – miłość (prawie) doskonała*, [w:] *Narody i stereotypy*, pod red. T. Walas, Międzynarodowe Centrum Kultury, Kraków 1995
- Orłowski B., *Nie tylko szablą i piórem*, Wydawnictwo komunikacji i łączności, Warszawa 1985
- Polscy podróżnicy na Bliskim Wschodzie*, Poznań 1983
- Podróże i podróżopisarstwo w polskiej literaturze i kulturze XIX wieku: studia i szkice*, pod red. A. Kowalczyk, A. Kwiatek, Księgarnia Akademicka, Kraków 2015
- Rejter A., *Kształtowanie się gatunku reportażu podróżniczego w perspektywie stylistycznej i pragmatycznej*, Katowice 2000
- Siatkowska E., *Andrzej Kucharski „Zeszyty Łużyckie” XII*, 1995
- Słabczyński W., *Polscy podróżnicy i odkrywcy*, PWN, Warszawa 1988
- Szarota T., *Stereotypy narodowe jako temat badań historycznych w Polsce*, „Dzieje Najnowsze”, R. XXVII, 1995, 2
- Todorova M., *Balkany wyobrażone*, przeł. P. Szymor i M. Budzińska, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2008
- Wierzbicki A., *Europa w polskiej myśli historycznej i politycznej XIX i XX wieku*, Centrum Europejskie Natolin, Wydawnictwo Trio, Warszawa 2009
- Wierzbicki A., *Wschód-Zachód w koncepcjach dziejów Polski. Z dziejów polskiej myśli historycznej w dobie porzeczności*, Warszawa 1984
- Zinkow L., *U początków polskiego reportażu – Maurycy Mann*, „Rocznik Historii Prasy Polskiej”, t. XII (2009), z. 2 (24)

Forma zaliczenia: obecności na zajęciach; mile widziany aktywny udział w dyskusjach; w przypadku opuszczenia zajęć możliwość zaliczenia pisemnego (krótki esej na temat dowolnie wybranej relacji z podróży z uwzględnieniem podejmowanej na zajęciach problematyki)

Punkty ECTS – 1,25

***

dr hab. Dorota Krystyna Rembiszewska, prof. IS PAN

Gwary jako źródło badań dziedzictwa językowego i kulturowego słowiańskich społeczności lokalnych

SEMINARIUM DOKTORANCKIE

Semestr II

Seminarium poświęcone związkom dialektologii z innymi dziedzinami wiedzy (m.in. etnologia, socjologia wsi, muzykologia, historią sztuki) i jej znaczeniu dla poznania przeszłości językowej i kulturowej społeczności lokalnych na przykładzie wybranych obszarów słowiańskich (m.in. północny wschód Polski, pogranicze polsko-słowackie, polsko-wschodniosłowiańskie).

Podstawowym celem seminarium jest uświadomienie roli gwary w kształtowaniu dziedzictwa kulturowego i językowego społeczności lokalnych krajów słowiańskich oraz jej znaczenia dla podtrzymywania i identyfikowania tożsamości małych ojczyzn.

Podczas zajęć uczestnicy seminarium zapoznają się z podstawowymi pojęciami z zakresu dialektologii słowiańskiej, geografii lingwistycznej, leksykografii gwarowej, przydatnymi w poznawaniu przeszłości, tradycji, specyfiki kulturowej lokalnych mikrospołeczności. Zdobędą również wiedzę o zwyczajach, obrzędach wybranych regionów przez konieczność zgromadzenia zbioru leksyki gwarowej z określonych obszarów dialektalnych. Udział w seminarium umożliwi rozpatrzenie zagadnień związanych ze standaryzacją gwar i ich obecnością we współczesnej kulturze.

1. *Podziały dialektalne jako świadectwo zróżnicowania językowego, etnicznego i kulturowego społeczności lokalnych*

Literatura obligatoryjna:

Dejna K., *Atlas polskich innowacji dialektalnych*, Warszawa–Łódź 1981.

Malinowska E., *Spółeczność lokalna – jej tradycje i współczesność* [w:] *Zbiorowości terytorialne i więzi społeczne*, red. P. Starosta, Łódź 1995, s. 180–192.

Podedworna H., *Grupy i zbiorowości społeczne* [w:] *Socjologia ogólna. Wybrane problemy*, pod red. J. Polakowskiej-Kujawy, Warszawa 2007, s. 111–119.

Literatura fakultatywna:

Dejna K., *Dialekty polskie*, Wrocław 1993.

Dubisz S., Karaś H., Kolis N., *Dialekty i gwary polskie. Leksykon*, Warszawa 1995.

Gwary polskie. Przewodnik multimedialny, pod red. Haliny Karaś [w:] <http://www.gwarypolskie.uw.edu.pl>

Handke K., *Terytorialne odmiany polszczyzny* [w:] *Współczesny język polski*, pod red. J. Bartmińskiego, Wrocław 1993, s. 191–211.

Kucała M., *Twoja mowa cię zdradza. Regionalizmy i dialektyzmy języka polskiego*, Kraków 1994.

Merton R.K., *Teoria socjologiczna i struktura społeczna*, Warszawa 1982.

Reichan J., *Gwary polskie w końcu XX wieku* [w:] *Polszczyzna 2000. Orędzie o stanie języka na przełomie tysiącleci*, pod red. W. Pisarka, Kraków 1999, s. 262–278.

Stieber Z., *Podział gwar języka czeskiego* [w:] *Tenże, Zarys dialektologii języków zachodniosłowiańskich*, Warszawa 1965, s. 74–87.

Spółeczności lokalne. Teraźniejszość i przyszłość, red. B. Jałowicki, K.Z. Sowa, P. Dudkiewicz, Warszawa 1989,

http://www.euroreg.uw.edu.pl/dane/web_euroreg_publications_files/3451/20._spolecz_noci_lokalne._teraniejszo_i_przyszcz.pdf

Literatura dla szczególnie zainteresowanych:

Barszczewska N., Jankowiak M., *Dialektologia białoruska*, Warszawa 2012.

Múcsková G., Muziková K., Wambach V., *Praktická dialektológia. Vysokoškolská príručka na nárečovú interpretáciu*, Wien 2012.

Крывіцкі А.А., *Дыялекталогія беларускай мовы*, Мінск 2001.

Суховий О., *Українська діалектологія*, Київ 2014.

Связь диалектологии с другими науками [в] *Русская диалектология*, под ред. Л.Л. Касаткина, Москва 2013, с. 7–12.

2. *Atlasy, słowniki gwarowe, zbiory tekstów gwarowych źródłem wiedzy o życiu codziennym mikrospołeczności wiejskich*

Literatura obligatoryjna:

Reichan J., Sowa K., *Polskie atlasy dialektologiczne i etnograficzne*, Kraków 2004.

Karaś H., *Polska leksykografia gwarowa*, Warszawa 2011.

Mały atlas gwar polskich 1957–1970, pod kier. K. Nitscha, M. Karasia, t. I–XII, Wrocław.

Český jazykový atlas, t. I–V, Dodatky, Praha 1992–2011.

Общекарпатський діалектологічний атлас 1987–2003, t. I–VII, różne miejsca wydań.

Общеславянський лінгвістический атлас 1978–2015, seria fonetyczno-gramatyczna t. 1–6; seria leksykalno-słowotwórcza, t. 1–4, 6, 8–10, różne miejsca wydań.

Literatura fakultatywna:

Atlas gwar bojkowskich, pod red. J. Riegera, t. I–VII, Wrocław 1980–1991.

Atlas gwar wschodniosłowiańskich Białostoczczyzny t. I 1980, red. S. Glinka, A. Obrębska-Jabłońska, J. Siatkowski; t. II 1989, t. III 1993, red. S. Glinka; t. V 1995, t. VI 1996, t. VII 1999, t. VIII 2002, t. IX 2006, red. I. Maryniak.

Atlas języka i kultury ludowej Wielkopolski, red. Z. Sobierajski, J. Burszta, Wrocław, t. I–XI, Wrocław–Warszawa 1979–2003.

Atlas językowy kaszubszczyzny i dialektów sąsiednich 1964–1978, pod kier. Z. Stiebera, H. Popowskiej-Taborskiej, t. wstępny–15, Wrocław–Warszawa.

Atlas slovenského jazyka, t. I–IV, Bratislava 1968–1984.

Bachmannová J., *Podkrkonošský slovník*, Praha 1998.

Čižmarová L., *Jazykový atlas jihozápadní Moravy*, Brno 2000.

Czyżewski F., *Atlas gwar polskich i ukraińskich okolic Włodawy*, Lublin 1986.

Horodyska-Gadkowska H., Strzyżewska-Zaremba A., *Atlas gwar mazowieckich*, t. 1, Wrocław 1971; Kowalska A., Strzyżewska-Zaremba A., t. 2–10, Wrocław 1973–1991.

Kaś J., *Ilustrowany leksykon gwary i kultury podhalańskiej*, t. 1–3 (A–Gr), Bukowina Tatrzańska 2015–2016.

Kaś J., *Słownik gwary orawskiej*, t. 1–2, Kraków 2011.

Pawlicki B.M., *Ilustrowany słownik terminów gwarowych budownictwa i architektury Podhala, Orawy i Spisza*, Kraków–Nowy Targ 2010.

Stieber Z., *Atlas językowy dawnej Łemkowszczyzny*, z. I–VII, Łódź 1956–1964.

Vojtová J., *Slovník středomoravského nářečí horského typu*, Brno 2008.

Zagórski Z., Sieradzki A., Grzelakowa E., *Mały atlas językowy województwa gorzowskiego*, t. 1–2, Poznań 1992–1996.

Zaręba A., *Atlas językowy Śląska*, t. I–VIII, Wrocław 1969–1996.

Literatura dla szczególnie zainteresowanych:

Sorbischer Sprachatlas, red. H. Faßke, H. Jentsch, S. Michalk, t. I–XV, Bautzen 1965–1996.

Атлас української мови, т. I 1984, ред. І. Г. Матвіяк; т. II 1988, ред. Я.В. Закревська; т. III 2001, Київ.

Български диалектен атлас, т. 1, ред. С.Б. Стойков, С.Б. Бернштейн, София 1964, т. 2–4 ред. С.Б. Стойков, София 1966–1981, *Обобщаващ том* 2002.

Диалектологический атлас русского языка. вып.1. 1986, вып. 2, Москва 1989.

Дыялекталагічны атлас беларускай мовы 1963, ред. Р.І. Аванасев, К.К. Крапіва, Ю.Ф. Мацкевіч, Мінск.

Лексический атлас русских народных говоров. Пробный выпуск 2004, ред. И.А. Попов, Т.И. Вендина, Санкт-Петербург.

Лексічны атлас беларускіх народных гаворак, т. I 1993 *Раслінны і жывёльны свет*, т. II 1994 *Сельская гаспадарка*, ред. М.В. Бірыла, Ю.Ф. Мацкевіч; т. III 1996 *Чалавек*, т. IV 1997 *Побыт*, т. V 1998 *Семантыка. Словаўтварэнне. Націск*, ред. Ю.Ф. Мацкевіч, Мінск.

3. Standaryzacja gwar a zmiany społeczno-cywilizacyjne społeczności lokalnych

Literatura obligatoryjna:

Maksimjuk J., *Ćom ne po-svojomu? Elementarz podlaski z objaśnieniami*, Biłostôk 2014.

Rubach J., *Zasady pisowni dialektu kurpiowskiego*, Ostrołęka 2009.

Sikora K., Kaś J., *Ortografia podhalańska – problemy podstawowe i propozycje rozwiązań* [w:] *Edukacja regionalna na Podtatrzu. Ścieżki i manowce*, red. A. Mlekođaj, Nowy Targ 2004, s. 17–51.

Siuciak M., *Czy w najbliższym czasie powstanie język śląski?* „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria językoznawcza” 2012, t. 19 (39), z. 2, s. 31–44, <http://pressto.amu.edu.pl/index.php/pspsj/article/viewFile/1995/1959>

Wyderka B., *Oddzielmy gwarę od polityki*, <http://www.nto.pl/opinie/art/4094197,prof-wyderka-oddzielmy-gware-od-polityki,id,t.html>

Literatura fakultatywna:

Nizińska E., *Po kurpsiosku. Obecność i rola gwary kurpiowskiej w gminie Kadzidło*, <http://kulturaoddolna.pl/po-kurpsiosku/>.

Skudrzykowska A., Tambor J., Urban K., Wolińska O., *Gwara śląska — świadectwo kultury, narzędzie komunikacji. Sytuacja językowa w miastach Górnego Śląska*, Katowice 2001.

Stieber Z., *Problem językowej i etnicznej odrębności Podhala* [w:] *Świat językowy Słowian*, Warszawa 1978, s. 393–406.

Tambor J., *Między dialektem a językiem. Etnolekt śląski* [w:] *70 lat współczesnej polszczyzny. Zjawiska, procesy, tendencje*, red. A. Dunin-Dudkowska, Lublin 2013, s. 399–420.

Tambor J., *Status języka a wola ludu i kodyfikacja. Przypadek śląski*, „Forum Lingwistyczne” 2014, nr 1, s. 37–50.

Tambor J., *Rola języka w edukacji służącej budowaniu tożsamości na przykładzie Górnego Śląska* [w:] *Wielokulturowość. Między edukacją regionalną i edukacją międzykulturową. Dylematy i konteksty tożsamościowe*, pod red. K. Kossak-Główczewski, A. Kożyczkowska, Kraków 2015, s. 225–232.

Towarzystwo Piastowaniö Ślōnskij Mōwy Danga – strona internetowa towarzystwa Danga, http://www.danga.pl/?page_id=141.

Literatura dla szczególnie zainteresowanych:

Bòbrowsczi W., Kwiatkòwskô K., *Kaszëbsczé abecadlo. Twój pierszi elementôrz*, Gdynia 2016.

Dziedzictwo ziem pruskich. Dzieje i kultura Warmii i Mazur. Podręcznik dla młodzieży, Olsztyn 2011/2012.

Elementarz gwary kociewskiej. Gadomy po naszymó, Starogard Gdański 2013.

Lewandowska I., Cyfus E., *Elementarz gwary warmińskiej. Rodzina, dom i zagroda*, Olsztyn 2013.

Lewandowska I., Cyfus E., *Elementarz gwary warmińskiej. Cztery pory roku*, Barczewo 2014.

Lewandowska I., Cyfus E., *Elementarz gwary warmińskiej. Wierzenia, zwyczaje i obrzędy*, Barczewo 2014.

Łukaszewski W., *Elementarz kurpósosky*, Jednoróżec 2010.

Антуан де Сент-Екзюпері, *Малий Прынц*, Strzelce Krajeńskie 2013.

4. Gwary i kultura wsi sposobem na rewitalizację tożsamości społeczności lokalnych

Literatura obligatoryjna:

Bukraba-Rylska I., *Jak oświecić polskich Irokezów*, „Rzeczpospolita” 20 X 2010.

Karaś H., *Jak chronić ginące gwary i dialekty*, [w:] *Konferencja Europejskie i regionalne instrumenty ochrony języków zagrożonych*, [http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/988B9C60C56984A1C1257D50003FEDCD/\\$file/Jezyki_zagrozone.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/988B9C60C56984A1C1257D50003FEDCD/$file/Jezyki_zagrozone.pdf)

Ożóg K., *Język polskiej wsi na tle przemian współczesnej polszczyzny* [w:] *Teoretyczne, badawcze i dydaktyczne założenia dialektologii*, red. Sławomir Gala, Łódź 1998, s. 119–125.

Rzecz o dziedzictwie na wsi. Rady, przykłady, informacje, <http://witrynawiejska.org.pl/data/rzecz%20o%20dziedzictwie%20na%20wsi.pdf>

Skudrzyk A., *Współczesny komunikacyjny status gwar ludowych w opinii społecznej* [w:] *Polshczyzna Mazowska i Podlasia, część VIII. Antroponimia i toponimia Mazowska i Podlasia*, red. Henryka Sędziak, Łomża 2004, s. 169–175.

Literatura fakultatywna

Androsiuk N., *Nazewnictwo wschodniosłowiańskie związane z okresem wielkanocnym na Białostoczczyźnie*, [w:] *Język i kultura na pograniczu polsko-ukraińsko-białoruskim*, Lublin 2001, s. 211–237.

Barszczewski A., *Białoruska obrzędowość i folklor Wschodniej Białostoczczyzny. Narodziny, wesele, śmierć*, Białystok 1990.

Basara J., *Terminologia budownictwa wiejskiego w dialektach polskich, cz. I Dom mieszkalny. cz. II Pomieszczenia gospodarskie, ogrodzenia, zamknięcia*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1964–1965.

Gaweł A., *Rok obrzędowy na Podlasiu*, Białystok 2012.

Głuszkowa J., *Wschodniosłowiańskie elementy językowe w folklorze podlaskim*, [w:] *Język i kultura białoruska w kontakcie z sąsiadami. Studia poświęcone Antoninie Obrębskiej-Jabłońskiej w stulecie urodzin*, Warszawa 2001, s. 81–92.

Grochola-Szczepanek H., *Wpływ przemian społecznych i kulturowych na mowę mieszkańców wsi (na przykładzie wsi Rzepiska)*, [w:] *Gwary dziś. 3. Wewnętrzne różnicowanie języka wsi*, red. J. Sierociuk, Poznań 2006, s. 167–174.

Grochola-Szczepanek H., *Badanie języka mieszkańców wsi w kontekście przemian społecznych*, „Socjolingwistyka” 2013, t. 27, s. 43–53.

Podlasie. Część I. Teksty pieśni obrzędowych; Część II. Teksty pieśni powszechnych, Warszawa 2012.

Андреева И.В., Баско И.В., *Русская деревня – XX век: Культурологический словарь*, Москва 2003.

Literatura dla szczególnie zainteresowanych:

Dworakowski S., *Kultura społeczna ludu wiejskiego nad Narwią*, Warszawa 1964.

Syczewski T., *Zwyczaje, obrzędy i wierzenia okresu adwentu i Bożego Narodzenia w regionie nadbużańskim*, Drohiczyn 2002.

Обредна пракса – речима о храни. На матерјалу из српских говора Војводине, приредила Софија Милорадовић, Нови Сад 2014.

Той незабутній свят-вечірній спогад [в:] *Обряди і трави святого вечора*, Львів 2013, с. 163–194.

5. *Wspólne, a jednak odrębne – fenomen dziedzictwa językowo-kulturowego Mazur*

Literatura obligatoryjna:

Doroszewski W., Koneczna H., Pomianowska W., *Gwary Warmii i Mazur, Konferencja Pomorska (1954). Prace Językoznawcze*, Warszawa 1956, s. 113–148.

Feleszko K., Siatkowski J., *Polskie XIX-wieczne materiały gwarowe w Marburgu*, Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, t. LV (1992), Warszawa 1994, s. 52–57.

Marcinkiewicz S.M., *Mityczna stolica Mazur. Między Elkiem a Lyck*, Ełk 2015.

Morawiecka-Gąsiorowska D., *Germanizacja nazw miejscowości w powiecie elckim*, „Onomastica Slavogermanica”, pod redakcją R. Łobodzińskiej t. XXVII, Wrocław 2008, s. 189–205.

Zagadnienia narodowościowe w Prusach Wschodnich w XIX i XX wieku, praca zbiorowa pod redakcją J. Jasińskiego, Olsztyn 1993.

Literatura fakultatywna:

Dzieje literatury mazurskiej, wprowadzenie i opracowanie G. Jasiński, Dąbrówno 2009.

Jaracz M., *Nazewnictwo folklorystyczne w regionalnym zbiorze przysłów pt. Mądrzejszy Mazur niż diabeł Tadeusza Orackiego*, „Linguistica Bidgostiana”, vol. 2, Bydgoszcz 2005, s. 106–113.

Jasiński G., *Mazurzy jako społeczność ewangelicka (XIX wiek)*, [w:] *Życie codzienne na dawnych ziemiach pruskich. Materiały z sesji naukowej. Olsztynek, 10 października 1996*, Jasiński Grzegorz, *Mazurzy w drugiej połowie XIX wieku kształtowanie się świadomości narodowej*, Olsztyn 1994.

Jasiński G., *Statystyki językowe powiatów mazurskich z pierwszej połowy XIX wieku (do 1862)*, *Komunikaty Mazursko-Warmińskie* nr 1 (263), Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Olsztyn 2009, s. 97–130.

Jasiński J., *Między Prusami a Polską. Rozprawy i szkice z dziejów Warmii i Mazur w XVIII–XX wieku*, Olsztyn 2003.

Kolberg O., *Język*, w: Tenże, *Mazury Pruskie. Dzieła wszystkie*, t. 10, Kraków 1965, s. 22–39.

Kossert A., *Mazury. Zapomniane południe Prus Wschodnich*, przełożyła Barbara Ostrowska, Warszawa 2004.

Kurkowska H., *Z wędrówek po Mazurach* [przykłady gwary z okolic Wojnowa i Ukty], „Poradnik Językowy” 1951, z. 1, s. 15–17.

Mazurzy – tradycja i codzienność, wybór i posł. A. Kossert, teksty z jęz. niem. przeł. E. Kaźmierczak, Wiktor Leder, Olsztyn 2002.

- Morawiecka-Gąsiorowska D., *Podwójne nazwy miejscowości na terenie powiatu elckiego*, „Polsko-białoruskie związki językowe, literackie, historyczne i kulturowe”, pod redakcją M. Kondratiuka, t. 6, Białystok 2004, s. 45–64.
- Oldenberg F.S., *Przyczynki do poznania Mazur. Sprawozdanie dla Centralnego Komitetu do Spraw Misji Wewnętrznej*, przełożyła Małgorzata Szymańska-Jasińska, opracował i wstępem poprzedził Grzegorz Jasiński, Warszawa 2000.
- Oracki T., *Rozmówiłbym kamień... Z dziejów literatury ludowej oraz piśmiennictwa regionalnego Warmii i Mazur w XIX i XX wieku*, Warszawa 1976.
- Otello R., *Ruch gromadkarski w Prusach Wschodnich w latach 1848–1914*, *Komunikaty Mazursko-Warmińskie* nr 3 (217), Olsztyn 1998, s. 473–493.
- Perzowa H., *Wyrazy pochodzenia niemieckiego w Słowniku gwar Ostródzkiego, Warmii i Mazur (SGOWM). Adaptacja fleksyjna i słowotwórcza*, [w:] *Obraz językowy słowiańskiego Pomorza i Łużyc. Pogranicza i kontakty językowe*, pod red. J. Zieniukowej, Warszawa 1997, s. 329–343.
- Siatkowski J., *Interferencje językowe na Warmii i Mazurach*, „*Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*” 1983, t. 21, s. 103–115.
- Stone G., *Polskie materiały dialektologiczne w Archiwum Niemieckiego Atlasu Językowego w Marburgu*, „*Język Polski*” LXX (1990), z. 3–4. s. 124–127.
- Szulowska W. 2009, *Gwary Warmii i Mazur w ujęciu Profesora Kazimierza Nitscha*, „*Prace Językoznawcze*”, z. XI, red. Maria Biolik, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn, s. 237–245.
- Toeppen M., *Historia Mazur. Przyczynek do dziejów krainy i kultury pruskiej*, przełożyła M. Szymańska-Jasińska, opracował i wstępem poprzedził G. Jasiński, Olsztyn 1998.
- Warmiacy i Mazurzy. Życie codzienne ludności wiejskiej w I połowie XIX wieku*, praca zbiorowa pod redakcją B. Kuźniewskiego, Olsztyn 2002.
- Literatura dla szczególnie zainteresowanych:
- Domagała B., *Mniejszość niemiecka na Warmii i Mazurach. Rodowód kulturowy, organizacja, tożsamość*, Olsztyn 1996.
- Orłowicz M., *Ilustrowany przewodnik po Mazurach Pruskich i Warmii z 85 ilustracjami w tekście*, Książnica Polska, Lwów–Warszawa 1923.
- Pruskie baby kamienne. Fenomen kulturowy czy europejska codzienność?* Olsztyn 2007.
- Wysiedlać czy repolonizować? Dylematy polskiej polityki wobec Warmiaków i Mazurów po 1945 roku*, praca zbiorowa pod redakcją T. Filipkowskiego i W. Gieszczyńskiego, Olsztyn 2001.
- Życie codzienne na dawnych ziemiach pruskich. Krajobraz kulturowy Warmii i Mazur*, pod red. S. Achremczyka, Olsztyn 2008.

Forma zaliczenia: obecność na zajęciach 40%, aktywność na zajęciach – 30%, praca pisemna – 30%.

Punkty ECTS – 1,25

***

dr hab. Anna Kotłowska

Historia literatury bizantyńskiej
SEMINARIUM DOKTORANCKIE

Semestr II

Celem zajęć jest przedstawienie zarysu literatury w języku greckim, rozwijającej się we wschodniej części Morza Śródziemnego od IV do XV w. n.e. Szczególny nacisk zostanie położony na jej cechy charakterystyczne, zwłaszcza silny antykwaryzm i zależność od kultury antycznej. Na podstawie wskazanych lektur i dostarczonych przez prowadzącego materiałów omówione zostaną zagadnienia:

Zajęcia 1: kultura rękopiśmienna i jej wpływ na obieg książki (materiały prowadzącego: dawne i współczesne wydania krytyczne, technika pisania i czytania w starożytności i średniowieczu) / poziom alfabetyzacji / ogólna periodyzacja literatury bizantyńskiej i jej uwarunkowania polityczne.

Zajęcia 2: literatura prawna Cesarstwa Bizantyńskiego: Anna Kotłowska, *Księga eparcha*, Poznań 2010; 2011. Omówienie systemu ekonomicznego na podstawie jedyne zachowanego źródła legislacyjnego.

Zajęcia 3: tradycja antyczna w topice bizantyńskiej (materiały prowadzącego: fragmenty romansu bizantyńskiego oraz Małgorzata Borowska, *Dijenis Akritas*, Warszawa 1998; Zygmunt Kubiak, *Antologia Palatyńska*, Warszawa 1992).

Zajęcia 4: rola społeczna pisarza w Bizancjum, polityka kulturalna państwa (mecenat); praca na przykładach biografii literackiej Teodora Prodroma i Nikefora Basilakesa (Anna Kotłowska, *Zwierzęta w kulturze literackiej Bizantyńczyków*, Poznań 2013).

Zajęcia 5: nowatorstwo literatury bizantyńskiej na przykładzie Niketas Magister, *Żywot św. Teoktyste z Lesbos*, przekł. C. Dobak. Poznań 2014.

Literatura obligatoryjna została podana przy poszczególnych zajęciach.

Literatura fakultatywna:

Steven Runciman, *Zapomniana stolica Bizancjum*, Poznań 2013 (szczególnie polecane, monografia opisująca ostatnie dwa stulecia kultury Cesarstwa).

Judith Herrin, *Bizancjum*, Poznań 2009.

Oktawiusz Jurewicz, *Historia literatury bizantyńskiej*, Warszawa [wiele wydań].

Forma zaliczenia: Ocena na podstawie obowiązkowej obecności oraz aktywności na zajęciach.

Liczba punktów ECTS – 1,25

ZAJECIA FAKULTATYWNE

dr Zofia Rudnik-Karwatowa,
dr Marcin Fastyn, dr Paweł Kowalski, mgr Jakub Banasiak
Zespół Centrum Sławistycznej Informacji Naukowej

Narzędzia cyfrowe w warsztacie badawczym humanisty (sławisty)
OTWARTE SEMINARIUM INSTYTUTU SŁAWISTYKI PAN

Semestr I

Zajęcia seminaryjne prowadzone przez zespół Centrum Sławistycznej Informacji Naukowej IS PAN i grupę roboczą Sławistyka Cyfrowa mają charakter otwarty: do współuczestnictwa w nich zaproszeni są pracownicy i doktoranci Instytutu Sławistyki PAN, pracownicy innych ośrodków akademickich oraz wszystkie osoby zainteresowane problematyką humanistyki cyfrowej. Spotkania odbywać się będą raz w miesiącu w siedzibie Instytutu Sławistyki PAN ul. Jaracza 6/12.

Przedmiotem zajęć, które wprowadzają do problematyki humanistyki cyfrowej, będzie przedstawienie (krótkiej) historii nowego działu badań w przestrzeni cyfrowej; pokazanie miejsca humanistyki cyfrowej wśród nauk humanistycznych; zapoznanie z prawem Internetu i mediów (open source, open science, free software, creative commons); omówienie działań dotyczących obecności sławistyki w przestrzeni cyfrowej, wykorzystania narzędzi i metod opartych na technologiach informatycznych w badaniach naukowych i edukacji; zapoznanie z projektami cyfrowymi w Instytucie Sławistyki PAN; ukazanie nowych możliwości badawczych: od wykorzystywania cyfrowych technologii i narzędzi do badań językoznawczych, kulturoznawczych i in. do badań naukowych nad nowymi narzędziami i formami wypowiedzi w przestrzeni cyfrowej. Część zajęć będzie miała charakter warsztatowy, np. tworzenie bibliografii. Zajęcia mają pomóc w podniesieniu jakości badań naukowych i zwiększeniu efektywności ich wyników w różnych obszarach humanistyki, przede wszystkim w sławistyce, oraz w ukazaniu możliwości poszerzenia pól badawczych.

Tematy zajęć seminaryjnych w semestrze zimowym 2016/2017:

- *O wykorzystaniu internetu do zwiększenia zasięgu oddziaływania prac naukowych i generowania bibliografii*
- *Rola repozytorium w warsztacie badawczym sławisty*
- *Słowa kluczowe – budowa i wykorzystanie w systemach informacyjnych*
- *Ewolucja narzędzi cyfrowych: od funkcji wspierania naukowych badań humanistycznych do tworzenia nowych pól badawczych*

Literatura:

- Berry, D.M. (Ed.) (2012). Understanding Digital Humanities. New York.
Radomski, A. & Bomba, R. (Red.) (2013). Zwrot cyfrowy w humanistyce : Internet / nowe media / kultura 2.0. Lublin: Wydaw. E-naukowiec:
http://e-naukowiec.eu/wp-content/uploads/2013/05/Zwrot_cyfrowy_w_humanistyce.pdf
Witkowski, M.(2013). Wprowadzenie do historii cyfrowej. Gdańsk: Instytut Kultury Miejskiej:

http://otworzksiazke.ceon.pl/images/ksiazki/wprowadzenie_do_historii_cyfrowej/wprowadzenie_do_historii_cyfrowej.pdf

ARTYKUŁY

[https://www.academia.edu/25506097/Some Observations about Academia.edu from the Non-academic Point of View](https://www.academia.edu/25506097/Some_Observations_about_Academia.edu_from_the_Non-academic_Point_of_View)

[https://www.academia.edu/25237047/Academia.edu The Social Networking Platform for Academics](https://www.academia.edu/25237047/Academia.edu_The_Social_Networking_Platform_for_Academics)

[https://www.academia.edu/5946225/ResearchGate Disseminating communicating and measuring scholarship](https://www.academia.edu/5946225/ResearchGate_Disseminating_communicating_and_measuring_scholarship)

[https://www.academia.edu/12264247/Serwisy społecznościowe dla naukowców SSN na przykładzie ResearchGate i Academia.edu\(szczególnie\)](https://www.academia.edu/12264247/Serwisy_spo%C5%82eczno%C5%9Bciowe_dla_naukowc%C3%B3w_SSN_na_przyk%C5%82adzie_ResearchGate_i_Academia.edu(szczeg%C3%B3lnie))

[https://www.researchgate.net/publication/294917288_Open Access Meets Discoverability Citations to Articles Posted to Academiaedu](https://www.researchgate.net/publication/294917288_Open_Access_Meets_Discoverability_Citations_to_Articles_Posted_to_Academiaedu)

[https://www.researchgate.net/publication/304095053 Our research cares whom](https://www.researchgate.net/publication/304095053_Our_research_cares_whom)

BAZY DANYCH I REPOZYTORIA

Bibliograficzna baza danych światowego językoznawstwa sławistycznego:

<http://www.isybislaw.ispan.waw.pl>

Slavistik-Portal: <http://www.slavistik-portal.de>

Internetowe repozytorium tekstów sławistycznych: <http://www.ireteslaw.ispan.waw.pl>

Repozytorium Cyfrowe Instytutów Naukowych RCIN: <http://rcin.org.pl>

Forma zaliczenia (dotyczy doktorantów Studium Doktoranckiego): obecność na zajęciach, sprawdzian umiejętności praktycznych.

Punkty ECTS – 2

***

dr Nicole Dołowy-Rybińska, dr Anna Zawadzka

Relacje między dyskursami grup dominujących i mniejszościowych w Europie Środkowo-Wschodniej po 1989 roku. Analiza krytyczna

KONWERSATORIUM

Semestr I

Zapraszamy na **cykl seminariów i wykładów** poświęcony krytycznej analizie dyskursów prawomocnych ze szczególnym uwzględnieniem ich subwersywnego potencjału wobec dyskursów mniejszościowych. Podczas kursu rozważać będziemy, na ile tożsamości, narracje, problematykacje i diagnozy mniejszościowe są kreowane autonomicznie, a na ile definiują je ramy narzucone przez dyskursy dominujące. Interesować nas będą sposoby pacyfikowania politycznego potencjału dyskursów mniejszościowych poprzez ich przechwytywanie, „wydrążanie” i zawłaszczanie w obręb kultury głównego nurtu. Zadamy także pytania o granice skuteczności ciągłej „ucieczki do przodu”, na którą skazane są zarówno myśl krytyczna wypracowywana w obrębie grup mniejszościowych, jak i ich aktywizm.

Zajęcia w semestrze zimowym 2016/2017 dotyczyć będą między innymi specyfiki środkowo-europejskiej islamofobii, artystycznych prób dekonstrukcji porządku rasowego, zawłaszczania aktywizmu Pussy Riot przez dominujące dyskursy zachodnie, klasowej ambiwalencji ruchu kibicowskiego.

Kurs dedykowany jest Studentkom i Studentom studiów doktoranckich, ale zapraszamy także wszystkich innych chętnych, by w nim uczestniczyć.

Kalendarz zajęć:

17 października 2016, godz. 17.00: spotkanie inauguracyjne i informacyjne.
ul. Jaracza 6/12 (Instytut Slawistyki PAN)

7 listopada 2016, godz. 17.00-18.30: wykład Daniela Lörchera „Borussia Unites – Tackling Racism Together”.

Daniel Lörcher pracuje w klubie piłkarskim Borussia Dortmund. Odpowiada za relacje klubu z kibicami. W swojej pracy koncentruje się na przeciwdziałaniu obecności i wpływów skrajnej prawicy na stadionie i w fanklubach drużyny. Jest współtwórcą kampanii antyrasistowskich BVB, m.in. „Kein Bier für Rassisten” i „United Against Racism”. Wykład w języku angielskim.

5 grudnia 2016, godz. 17.00-19.30: wykład Magdy Lipskiej „Lokalne vs globalne: lokalna sztuka w globalnym kontekście na przykładzie działalności Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie”. Po wykładzie część seminaryjna z udziałem gościa.

Magda Lipska jest kulturoznawczynią, kuratorką, badaczką i koordynatorką projektów w Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie.

19 grudnia 2016, godz. 17.00-19.30: seminarium.

ul. Jaracza 6/12 (Instytut Slawistyki PAN)
Szczegóły zostaną podane na stronie internetowej.

9 stycznia 2017, godz. 17.00-19.30: wykład Kathariny Wiedlack „QUEER BODIES VS. RUSSIA: media representations, liberal values and the construction of a (post)modern West”. Po wykładzie część seminaryjna z udziałem gościa.

Dr Katharina Wiedlack pracuje na Uniwersytecie Wiedeńskim przy realizacji projektu „Looking Eastward: US-Identity, Western Values, and Vulnerable Russian Bodies”. Związana z Gender Studies, Disability Studies, Post-colonial Studies i Post-socialist Studies. Wykład i seminarium w języku angielskim.

23 stycznia 2017, godz. 17.00-19.30: seminarium.

ul. Jaracza 6/12 (Instytut Slawistyki PAN)
Szczegóły zostaną podane na stronie internetowej.

6 lutego 2017, godz. 17.00-19.30: wykład Moniki Bobako „Maski dominacji. Narracja mniejszościowa jako strategia hegemoniczna”. Po wykładzie część seminaryjna z udziałem gościa.

Dr Monika Bobako jest adiunktką w Pracowni Pytań Granicznych Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Realizuje projekt badawczy NCN „Współczesna humanistyka wobec problemu islamofobii w Europie”. Zajmuje się polityczną ekonomią strachu w kontekście europejskich postaw wobec islamu i muzułmanów.

Kurs przygotowany został w ramach programu Patterns Lecture (ERSTE Stiftung, Wiedeń) realizowanego przez Instytut Sławistyki PAN. Autorkami i koordynatorkami kursu są dr Nicole Dołowy-Rybińska i dr Anna Zawadzka.

Osoby zainteresowane udziałem w kursie prosimy o poinformowanie nas o tym: annazawadzka@poczta.fm; nicoledolowy@gmail.com

Część wykładów oraz lektur będzie w języku angielskim.

Punkty ECTS – 3

***

mgr Karolina Ćwiek-Rogalska, mgr Aneta Daszuta, mgr Anna Kurowicka,
mgr Ewa Wróblewska-Trochimiuk
Zespół Obsługi Badań Naukowych

Pozyskiwanie funduszy na badania naukowe

WARSZTAT

Semestr I i II

Celem warsztatów jest zapoznanie doktorantów z możliwościami pozyskiwania funduszy na badania naukowe oraz pomoc w przygotowaniu własnego wniosku grantowego.

Przedstawione i wspólnie omówione zostaną konkursy Narodowego Centrum Nauki: PRELUDIUM (na projekty badawcze realizowane przez osoby rozpoczynające karierę naukową nieposiadające stopnia naukowego doktora), ETIUDA (konkurs na stypendia doktorskie); programy Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej (START). Zaprezentowane zostaną także warunki uzyskania stypendium Fundacji Kościuszkowskiej.

W trakcie warsztatów uczestnicy zapoznają się z językiem wniosków grantowych, kryteriami oceny projektów, a także poszczególnymi elementami wniosków (cel badawczy, koncepcja i plan badań, znaczenie i stan badań, metodyka, koszty itd.)

**Aktywne uczestnictwo w warsztatach
zaowocuje indywidualnym wnioskiem grantowym!**

Zajęcia poprowadzą osoby specjalizujące się w pozyskiwaniu grantów.

Forma zaliczenia: Obecność, przygotowanie części indywidualnego wniosku grantowego związanego z tematyką prowadzonych prac badawczych (rozprawy doktorskiej).

Punkty ECTS – 2